

Ege Üniversitesi Yayınları
İzmir Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 16

GEÇMİŞİNİN PEŞİNDE BİR KENT: İZMİR

Editörler

**OLCAY PULLUKÇUOĞLU YAPUCU
AYLİN Ü. ERDEM
AYTEKİN ERDOĞAN**

İzmir, 2020

Ege Üniversitesi Yayınları
İzmir Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 16

GEÇMİŞİNİN PEŞİNDE BİR KENT: İ Z M İ R

Editörler

OLCAY PULLUKÇUOĞLU YAPUCU
AYLİN Ü. ERDEM
AYTEKİN ERDOĞAN

Ege Üniversitesi Basımevi
Bornova - İzmir, 2020

GEÇMİŞİNİN PEŞİNDE BİR KENT: İ Z M İ R

Editörler

OLCAY PULLUKÇUOĞLU YAPUCU

AYLİN Ü. ERDEM

AYTEKİN ERDOĞAN

ISBN: 978-605-338-306-2

Ege Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 12.11.2020 tarih ve 23/8 sayılı kararı ile basılmıştır.

© Bu kitabın tüm yayın hakları Ege Üniversitesine aittir. Kitabın tamamı ya da hiçbir bölümü yazarının önceden yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğer yollarla kaydedilemez, basılamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak olarak gösterilebilir.

Eserin bilim, dil ve her türlü sorumluluğu yazar/larına aittir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 18679

Basım Yeri

Ege Üniversitesi Rektörlüğü Basımevi Müdürlüğü

No: 172/134 Kampüsü / Bornova, İzmir

Tel: 0232 311 18 19

e-mail:bsmmd@mail.ege.edu.tr

Baskı Tarihi

Aralık, 2020

Olca Pullukçuoğlu Yapucu, Aylin Ü. Erdem, Aytekin Erdoğan, eds.

Geçmişinin peşinde bir kent: İzmir

İzmir: Ege University, 2020.

IV, 250 s.: res., tab.; 16,5x24cm.

Ege Üniversitesi İzmir Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 16

911.0956211 dc20- Dewey

Tarihi coğrafya, İzmir (Symrna), Türkiye

Arkeoloji -- Kazılar -- İzmir (Symrna), Türkiye

İzmir (Symrna), Türkiye -- Gezi -- Seyahat -- Tanıtım

İzmir (Symrna), Türkiye -- Turizm -- Tarih -- Coğrafya

İÇİNDEKİLER

I. Bölüm **Geçmiş Aramak**

Zafer DERİN	
<i>İzmir'in Kültürel Değerleri Geçmiş ve Gelecek Birlikteliği: Yeşilova</i>	3-10
Aylin Ü. ERDEM	
<i>Bayraklı Höyük Kazıları Işığında İzmir'in En Eski Kentinin Ekonomik Değerleri</i>	11-15
Aytekin ERDOĞAN	
<i>Klasik Dönem'de Eski Smyrna (Bayraklı) Antik Kenti</i>	17-29

II. Bölüm **Kentin Kökleri İzmirli Olmak**

Mehmet ŞEKER	
<i>İzmir'i Tanımak ve İzmirli Olmak</i>	33-37
Günver GÜNEŞ	
<i>İzmir'in Afrikalı Sakinleri: Köle ve Azadlıktan Vatandaşlığa İzmir'de Afro Türkler</i>	39-72
Hasan MERT	
<i>İzmir'in Sembol Tarihi: 9 Eylül</i>	73-82
Kemal ARI	
<i>Mübadele ve İzmir</i>	83-87
Hakkı UYAR	
<i>İzmir'in Kent Kimliğinin Oluşumunda Göç Olgusu: Tarihsel Arka Plan</i>	89-112

III. Bölüm **Levantta Bir Liman: Sermaye ve Alışveriş**

Funda ADITATAR	
<i>On Dokuzuncu Yüzyılda İzmir'de İngilizler: İngiliz Nüfuzu ve Yahya Efendi'nin Azli Meselesi</i> ..	115-126
Gülsüm TÜTÜNCÜ	
<i>19. Yüzyılda Avrupa'nın Doğu Akdeniz Ticaretinde İzmir'in Yeri</i>	127-144
Olca PULLUKÇUOĞLU YAPUCU	
<i>İzmir'de Tüketici Alışkanlıkları Pazarlama ve Değişim</i>	145-156

IV. Bölüm

Bir Kenti Düşünmek

Mehmet DEMİRCİ	
<i>İzmir Türk Döneminde Tasavvuf Kurumları</i>	159-164
Refet Yalçın BALATA	
<i>Mirza Senglah-ı Horasanî'nin Dizelerinde İzmir</i>	165-172
M. Emin ELMACI	
<i>İzmir Kent Tarihi Açısından Amerikan Kolejinden Kızılçullu Köy Enstitüsüne Bu Günkü</i>	
<i>Nato Binası ve Tarihçesi.....</i>	173-248

V. Bölüm

Sürdürülebilir Değerler

Füsün BAYKAL	
<i>İzmir'in Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmasında Kırsal Turizmin Yeri ve Önemi</i>	217-233
Diğer AYAZ	
<i>İzmir'in Sürdürülebilir Değerleri</i>	235-250

I. BÖLÜM
GEÇMİŞİ ARAMAK

İZMİR'İN KÜLTÜREL DEĞERLERİ GEÇMİŞ VE GELECEK BİRLİKTELİĞİ: YEŞİLOVA

Zafer DERİN*

Kentler çoğunlukla sosyal ve politik egemenlik biçimlerinin etkili bir biçimde yansıdığı güçlü ya da zayıf, sistemli ya da dağınık tarihi bir belleğe sahip toplumsal organizmalardır. Bu bağlamda birçok kentimiz, Anadolu'nun insanlığın en eski toplum yerleşimlerinden bir bölümüne ev sahipliği yapmış olmasının sonucu olarak antik dönemden daha öncelere uzanan bir geçmişe sahiptir. Kentlerin içindeki ve çevresindeki birçok yerleşim kentin kültür tarihinin birer parçasını oluşturur. Kentler sahip oldukları kültürel varlıkları sayesinde Anadolu'nun 12 bin yıllık geçmişi içinde yerlerini alırlar. Kentin kültür tarihinde yerini alan her yerleşim ya da kalıntı, kendinden önceki yaratılan kültürün üzerine kurulur ve yerleşimcilerin nitelikleri doğrultusunda onlardan farklılaşır ve gelişir. Bu bağlamda kentler özellikle merkezlerindeki kültür varlıkları ile özdeşleşerek geçmişin tarih kimliğine sahip olurlar. Örneğin Şanlıurfa, kentin içindeki Yeni Mahalle yerleşimi ile 9 bin yıllık, Mersin Yumuktepe ile 8 bin beşyüz yıllık, İstanbul Yenikapı ile 8 bin yıllık, Malatya Arslantepe ile 6 bin yıllık, Eskişehir Şarhöyük ile 5 bin yıllık, Ankara Hacıbayram Camii civarındaki Frig yerleşimi ve Van, Urartu Krallığı'nın başkenti Tuşpa Kalesi ile 3 bin yıllık bir geçmişe sahiptir¹. Bu durum Türkiye'deki birçok kent için değişim gösterebilmektedir.

İzmir'in Kültür Tarihi, Neolitik Dönem adı verilen diğer bir deyimle cıvalı taş devrinde başlamıştır. Bir kısmı yüzey araştırmaları ile tespit edilen ve önemli bir kısmı toprak altında keşfedilmeyi bekleyen ya da hızlı kentleşmenin etkisiyle tahrip olarak yok edilen zengin bir geçmişi ile İzmir, Anadolu'nun batıya açılan kültür alanıdır. Karaburun'da insan yaşamına dair izlerin 300 bin yıl öncesine kadar gittiği

* Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi, İzmir.

¹ B.Çelik, "Şanlıurfa-Yeni Mahalle", *Neolithic in Turkey, New Excavations, New Discovers. The Euphrates Basin*, Edts. M.Özdoğan,N.Başgelen,P.Kuniholm, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2011, 139-164, İ.Caneva, "Mersin-Yumuktepe. In the Seventh Millennium B.C. an updated view ", *Neolithic in Turkey, New Excavations, New Discovers. Central Turkey*, Edts. M.Özdoğan,N.Başgelen,P.Kuniholm, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2012, 1-29, Z.Kızıltan,M.A.Polat, "The Neolithic at Yenikapı Marmara-Metro Project Rescue Excavations", *Neolithic in Turkey, New Excavations, New Discovers. Northwestern Turkey and Istanbul*, Edts. M.Özdoğan,N.Başgelen,P.Kuniholm, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2013, 113-165, , M. Frangipane, 2011. "Arslantepe-Malatya: A Prehistoric and Early Historic Center in Eastern Anatolia". *In The Oxford Handbook of Ancient Anatolia –2011*, 968-992, A.M.Darga, T. Sivas, H.Sivas H., 2000 Yılı Şarhöyük-Dorylaion Kazıları, 23. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt II, Ankara, 2002, 207-218 , E. A. Aral, "Ankara Kentinde Frig Dönemi İzleri: Frig Tümülüsleri Üzerine Bir Araştırma", *TÜBA-KED*. Vol. 15 (2017) 167-189, O. Belli, Van, *The Capital of Urartu, Eastern Anatolia*, İstanbul 1989: Net Yayınlar A.Ş.

anlaşılan² İzmir'in, köy tipi yerleşmelerden gelişerek bir kent yerleşkesine dönüştüğü bilinmektedir. Günümüzden 8-9 bin yıl önce kentin içinde Yeşilova, Yassitepe gibi ve çevresinde Ulucak, Çukuriçi, Ege Gübre birçok köy tipi yerleşim kurulmuştur. Adları geçen ve kazılar yapılan bu yerleşim alanları dışında özellikle kentin merkezinin çevresinde onlarca kazılmamış yerleşim bulunmaktadır³.

Deniz seviyesinin günümüzden 20-30 m. daha aşağı seviyede olduğu, ulaşım için hayvan gibi taşıyıcı bir aracın kullanılmadığı bu dönem içinde Hatay'dan İspanya'ya kadar bütün Akdeniz kıyısı boyunca ve Kıyı Egeden Güney Doğu Anadolu'ya kadar geniş bir coğrafyada, denizin sağladığı ulaşım olanakları sayesinde gelişen bir kültürel ilişkinin olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla üzeri tırnakla bezenmiş çanak çömlekler, labirent ve daire şeklinde mühürler, ana tanrıçalar ya da boğalar birbirinden çok uzak kültürlerde görülebilmektedir.

İlişkilere ve kültürel değişimlere kent ölçeğinde baktığımızda bazen kısa mesafelerde şaşırtıcı değişiklikler de ortaya çıkabilmektedir. Günümüzde olduğu gibi Neolitik Dönemde de, İzmir'in farklı alanlarında insan topluluklarının yaşam biçimi değişim gösterebilmektedir. Bu durum özellikle Anadolu'nun farklı bölgelerinden gelip yerleşen gruplarla ve toplulukların yerleştiği coğrafya birbirleriyle doğrudan bağlantılıdır. Örneğin İzmir'in merkezi, batıdan denize doğru açılırken; doğu, kuzey ve güneyden tepelerle çevrili çanak şeklinde bir coğrafi yapıya sahiptir. Bu nedenle doğudan gelen soğuk ve yağışlı havayı engelleyen Belkahve bariyeri sayesinde, toplulukların kent içinde daha yumuşak iklim koşullarında farklı bir yaşam geliştirdikleri bilinmektedir. Kentin içinde Yeşilova Höyüğü ve hemen yakınında bulunan Yassitepe, kazılmamış İpeklikuyu Höyükleri Egeli gelenekleri ile İzmir'in ilk yerleşim alanının oluştururken, Belkahve'nin doğusunda Nemrut, Yenmiş ve Ulucak gibi yerleşimler Anadolu'lu özellikleri ile daha çok ön plana çıkmaktadır. Neolitik dönemde 10-11 km. bir insan için bir günlük yürüyüş mesafesi ve aynı zamanda yerleşimlerin birbirlerinden uzaklıklarına karşılık gelmekteydi. Bu durumda bugün yakın gibi görünen mesafelerin Neolitik Dönem koşullarında uzak bir mesafeyi simgelediği dikkate alınmalıdır.

Kültür varlıkları ve kentin tarihi geçmişi açısından İzmir'in içine baktığımızda, Bornova ilçesi sınırları içinde Karacaoğlan Mahallesi'nde Manda Çayı'nın güneyinde, bugünkü sahile kuş uçuşu 4 km mesafede yer alan Yeşilova Höyüğü; kent merkezinde, 'İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı' içinde yer alan tarih öncesi döneme ait bilinen en eski yerleşim alanıdır (Fig.1)⁴. Yaklaşık 70 bin metrekareden

² Ç.Çilingiroğlu, B.Dinçer, İ.Baykara, A.Uhri, C.Çakırlar, "A possible Late Pleistocene forager site from the Karaburun Peninsula, western Turkey", *Antiquity* 92 362, e2 (2018): 1–5

³ Z.Derin: "İzmir'in Tarih Öncesi Dönemi ve Yeşilova Höyüğü" , *Dr.Eren Çiçek'e Armağan* , (Hazırlayan G. Gökçay), İzmir 2010, 57-71.

⁴ Z.Derin, "İzmir'in Prehistorik Yerleşim Alanı: Yeşilova Höyüğü-The Prehistorik Settlement of İzmir: Yeşilova Höyüğü", *Geçmişten Günümüze İzmir. From Past to Present*, Editör: M. Espagne, R.G. Gürtekin Demir, S. Verge, P. Aydemir, İzmir, 2017,221-240.

fazla bir alana yayılan Yeşilova Höyüğü'nde ilk yerleşimin; günümüzden en az 8500 yıl önce Neolitik Çağ'ın başında başlamış olduğu ve bu alanda Neolitik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar birçok kültürün yaşadığı anlaşılmıştır⁵. Kültür dolgusu 4 kültür katından oluşmaktadır. Kültür katları yüzeyden başlayarak; *I. Kat* Roma Dönemi, *II. Kat* Tunç Çağ, *III. Kat* Kalkolitik Çağ (1-2 Tabakaları) ve *IV. Kat* Neolitik Çağ (1a,b,c-8 Tabakaları) olarak saptanmıştır. 4 kültür katında gelişim gösteren höyük yıllar içinde genellikle tahribatlardan sonra yeniden inşa edildikleri anlaşılan 15 mimari kata sahiptir⁶.

Höyük üzerinde yapılan çalışmalar IV.1-2 katlarının günümüze ulaşabilen en sağlam mimari kalıntılara sahip olduğunu, kalıntılardan elde edilen bilgilerin bu alanda yaşayan kültürlerin yaşam biçimlerini ortaya koyduğunu göstermiştir (Fig. 2).

Yeşilova Höyüğü'nde Neolitik döneme ait IV1 tabakasında topluluklar, Kıyı Ege Neolitik kültürüne özgü birbirinden ayrı inşa edilen, ağaç direklerle desteklenen, saz örtülü kırma çatılı, dolgu çamur duvarlara sahip yapılarda yaşamışlardır. Bu tür mimari özellikler Ege Gübre III, Çukuriçi IV tabakalarındaki yapılarda da görülebilmektedir⁷. Ege Bölgesi'nde Neolitik Dönem sonunda ortaya çıkan ve daha çok kişinin barınmasına olanak sağlayan, düzenli bir yerleşip planına sahip mimari değişim, aynı zamanda organize olan bir toplumla birlikte nüfus artışına da işaret eder. Höyük'te ele geçen ondan fazla mühür bu organizasyonun birer kanıtı olarak görülebilir (Fig.3). Kırmızı renkli çanak çömleğini üreten, yakın çevreden getirdiği çakmaktaşı ve andaziti işleyerek alete dönüştüren bu toplum (Fig.4), ölümlerini evlerinin tabanları altına gömmeyerek inanç bakımından Anadolu'nun iç kesiminden farklı bir yapıda olduğunu ortaya koymuştur.

Bu dönemde Neolitik yaşam biçiminin belirleyici öğeleri içerisinde yerleşmenin yıl boyu iskân edilmesi, tahıl türlerinin ehlileştirilmesi ile tarıma başlama, geniş ölçekli avcılığın yerini aşamalı olarak hayvanların kontrol altında tutulmasına ve bazı hayvan türlerinin evcilleştirilmesi, alet üretiminde obsidyen, çakmak taşı ve andazit gibi, hayvan beslemede ve derilerini işlemede tuz gibi maddelere olan ihtiyaç, yürüyerek de olsa toplumlar arası ilişkiyi gerekli kılmıştır. Ancak toplumlar bu tür ilişkilerle birlikte kültürel yapıları, bulundukları yerin iklimi ve çevre şartları ölçüsünde kendilerine özgü gelişmiştir. Örneğin Yeşilova'da kırma çatılı birbirinden ayrı evlerde yaşayan toplulukların, çipura, vatoz gibi deniz hayvanlarını avlamadan, midye gibi ürünleri toplamaya kadar denize dönük

⁵ Z.Derin, 'Tarihöncesi Dönemde İzmir', in *İzmirli Olmak Sempozyumu*, (Ankara: BMS Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti., 2010), 37-44.

⁶ 2005 yılından bu yana devam eden kazı çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Bornova Belediyesi tarafından desteklenmektedir.

⁷ H. Sağlamtimur-A.Ozan, "Ege Gübre Neolitik Yerleşimi", *Ege Üniversitesi Arkeolojik Kazıları*, Edits. A.Çilingiroğlu, Z.Mercangöz, G.Polat, İzmir 2012, fig.2-6; Horejs,B. 2012. "Çukuriçi Höyük. A Neolithic and Bronze Age Settlement in the Region of Ephesos", *The Neolithic in Turkey, Vol. 4* içinde M. Özdoğan, N. Başgelen, P. Kuniholm (eds.), İstanbul: Archaeology and Art Publications, fig.8

yaşamalarına karşın, Belkahve'nin doğusunda Ulucak, avcılığı ve tarımsal ürünleri ve düz damlı evleriyle Anadolulu gibi yaşamıştır⁸. Yerleşmeler/ bölgeler arasında anatanrıça, boğa ve panter gibi kimi ortak sembolik öğeler de rastlanır. Kendilerinden 3-4 bin yıl önce Güney Doğu Anadolu'da yaşayanların Göbeklitepe taşları üzerine işledikleri gibi belki de Şamanist inançların gereği yabanıl yaşamın kutsal dili, yazıları olmayan bu toplumda simgesel bir dilin gelişmesine neden olmuştur.

Yeşilova Höyüğü'nde Neolitik tabakalarda ele geçen obsidyenin çoğunluğu Melos Adası kökenlidir⁹. Aynı zamanda balta türünde kesicilerden birkaç tanesi Jadeit (yeşim) taşından yapılmıştır. Bunların en yakın kaynağı da Siros Adası olduğu düşünülmektedir.

Yeşilova, tahıl ve hayvan etleri dışında özellikle deniz kaynaklı beslendiğini kanıtlayan buluntuları ile yüzünü batıya çeviren, ilişkilerini de bu yönde geliştiren bir Neolitik toplum özelliğini göstermektedir¹⁰.

Yeşilova Höyüğü'nde ele geçen binlerce buluntu her yıl kent kültür tarihine yeni katkılar sunarken, bunların özellikleri aynı zamanda toplum ve bilim dünyasıyla da paylaşılmaktadır. Zira arkeolojik miras alanlarındaki koruma ve sunum yaklaşımlarındaki değişim, arkeoloji biliminin de kapsamının artık yalnızca materyali açığa çıkarma değil, materyali var eden süreçleri inceleme ve yorumlama üzerine genişlemesiyle paralellik göstermektedir. Güncel koruma, yorumlama ve sunum yaklaşımlarıyla hedeflenen; arkeolojik kalıntılar ve buluntuları artık insanların belirli sınırların ardından baktıkları alanlar/nesneler olmaktan çıkarak; insanlara mekânları ve buluntuları tüm niteliksel ve niceliksel özellikleriyle, kendi tarihsel, kültürel, sosyal ve doğal bağlamları içerisinde algılatmaktır.

Yeşilova Höyüğü için; bir kent içi arkeolojik alan olması ve sunduğu verilerle 8500 yıllık İzmir kent kültür tarihinin başlangıcını temsil etmesi nedeniyle, bu miras alanının toplum tarafından fark edilebilirliğini sağlamak, alanı fiziksel ve kültürel olarak görünür kılmak öncelikli hedef olmuştur. Ortaya çıkan tarihsel süreçle bütünleşmiş kültürel ve sosyal yapıyı anlatmak, günümüze ulaşabilen kısıtlı mimari bulguları anlaşılır kılabilmek, tarihöncesi yerleşimler için oldukça güçtür ve özel projeleri gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda Yeşilova Höyüğü'nü bir kent içi arkeolojik miras alanı olarak algılanabilir hale getirebilmek amacıyla; miras alanının çevresiyle birlikte toplum yaşamına uygun şekilde dönüştürülerek korunmasına yönelik çalışmalara öncelik verilmiştir.

⁸ Ulucak'daki Neolitik topluluğunun kökeni daha çok İç batı Anadolu, Kappadokya ile ilişkilendirilmiştir. Ç.Çilingiroğlu, C.Çakırlar "Towards configuring the neolithisation of Aegean Turkey", *Documenta Praehistorica* XL (2013).

⁹ B.Miliç-B.Horejs, "II.The Onset of Pressure Blade Making in Western Anatolia in the 7th.Millennium BC: A Case Study from Neolithic", *Çukuriçi Höyük 1, Anatolian and The Aegean From The 7th to the 3rd Millennium BC.*, Orea 5, Ed. B.Horejs, Vienna, 2017, 40.

¹⁰ Z.Derin, "8500 yıldır İzmir'in değişmeyen tercihi:Çipura-Midye", *Bornova* (20) 2019, 28-33.

Arkeolojik alanın toplumla buluşturmasını gerçekleştirilecek çalışmalarda yerel yönetimlerin desteğini almak oldukça önemlidir. Bu bağlamda; Yeşilova Höyüğü için İzmir Büyükşehir ve Bornova Belediyesi desteğiyle 2008 yılında; toplumun arkeolojik miras alanına dair farkındalığını sağlamak, bilim-eğitim-turizm işlevine sahip bir miras alanı yaratmak amacıyla ilk çalışmalara başlanmıştır. Kazı çalışmalarına ek olarak, Yeşilova Höyüğü'nü ziyaretçilerin de deneyimine açmak amacıyla; 2010 yılında 'Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi' başlığıyla bir ulusal mimari proje yarışması açılmış ve birinci seçilen projenin inşası 2014 yılında tamamlanmıştır (Fig.5).

Yeşilova Höyüğü kazı alanının yanında, III. Derece arkeolojik sit alanı sınırları içerisinde yer alan "Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi"; aktif kazı alanı, sergi salonlarının yer aldığı müze bölümü, laboratuvar, restorasyon ve çizim çalışmalarının gerçekleştirildiği kazı evi, kazı alanlarının izlenebildiği seyir terası, çocuklar için oluşturulmuş arkeoloji parkı ve 'zaman yolculuğu' çalışmasının gerçekleştirildiği Neolitik köyden oluşmaktadır. Kent içi arkeolojik alan olarak Yeşilova Höyüğü'nde gerçekleştirilen çalışmalarda temel hedef; kazıların bilgisinin topluma eğitim aracılığıyla sunulması ve bu birlikteliğin sonucunda alanın kent turizmine katkı sağlamasıdır. Ziyaretçi merkezinde bu bağlamda; kentin tarihöncesi yerleşimini ve arkeolojik alanda ortaya çıkan bulguları topluma aktif bir sunum yöntemiyle aktarmak hedeflenmiştir¹¹.

Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi'nde, İzmir Neolitik Dönem topluluklarının yaşamlarının yansıması olan mimari ve diğer buluntuların bilgisini topluma sunarken aynı zamanda; kent ve kentliye ait sanat, mutfak kültürü, üretim biçimleri, mimari kültür gibi geleneklerle geçmişi çok daha eskiye giden kent kimliğini algılamaları sağlanmaktadır. Gerçekleştirilen çalışmalarla topluma; Yeşilova Höyüğü'nün kent kültür tarihi için önemini ve arkeolojik miras alanı olarak kent kimliğindeki yerini anlatarak; kendi kültürlerinin izlerini keşfetmeleri hedeflenmektedir (Fig.6).

Geçmiş günümüz ile birleştiren Yeşilova Höyüğü, kültür ve turizme sunduğu katkıların yanı sıra; yerel yönetimleri harekete geçirmiş, kültürel mirasın korunması ve topluma sunulması sürecine dahil olmalarını sağlayarak, toplum için yaşanabilir bir çevrenin oluşmasında etkili olmuştur. Kültürel miras koruma sürecinin toplumdan bağımsız olarak gerçekleştirilemeyeceği düşüncesiyle; odağına 'kültürel miras-eğitim-toplumu' alan Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, toplumun farklı kesimlerine, ilköğretimden üniversiteye pek çok eğitim kurumuna ulaşarak, tarih öğretiminde ve toplumda kültürel miras bilinci oluşturulması konusunda yeni bakış açıları yaratmıştır. Hizmete başladığı 2014 yılından itibaren başta "Arkeoparklar" dalında olmak üzere birçok ödül alan Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, Türkiye'nin halen kırmızı bayrağa sahip tek engelsiz arkeolojik

¹¹ Zafer Derin, 'İzmir Yeşilova Höyüğü'nde Yeni Bir Eğitim Yöntemi: Zaman Yolculuğu', *TÜBA-KED*, no.2 (2010): 264

alanıdır. Tüm yıl boyunca kullanılmış bir pil karşılığında arkeologların rehberliğinde gezilebilen merkez, haftanın altı günü açık kalarak: Yeşilova Höyüğü'nde çıkan bulguları tanıtır ve bilime ışık tutmaya, geçmiş ile gelecek arasında köprü olmaya devam edecektir.

Figür 1: Yeşilova Höyüğü Neolitik Dönem yerleşiminin olası doğudan batıya görünümü. Z.Derin, "Yeşilova Höyük", Actual Archaeology Magazine , Anatolia , 2 (2012) , İllustrasyon: Ece Zeber 108-120

Figür 1: Yeşilova Höyüğü Neolitik Dönem yerleşimi (Kazı arşivi)

Figür 2: Pişmiş toprak mühürler (MÖ.6200-5800) (Kazı arşivi)

Figür 3: Çakmak taşı ve obsidyen alet ve çekirdekler (Kazı arşivi)

Figür 4: Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi (Kazı arşivi)

Figür 5: Ziyaretçi merkezinde zaman yolculuğu (Kazı arşivi)